

Πρόγραμμα Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών σε Θέματα Κατανόησης Κειμένου

6. Εκπαιδευτική και Διδακτική Αξιοποίηση της Έρευνας PISA

Κατερίνα Αραμπατζή
Πάυλος Βελιτζέλος
Γεωργία Δρούλια
Πηνελόπη Παπαστράτου
Λένια Τζαλλήλα

Εθνικό
Πρόγραμμα
Ανάπτυξης
2021-2025

Τομεακό
Πρόγραμμα
Ανάπτυξης
2021 - 2025

Πανεπιστήμιο
Ιωαννίνων

Το έργο υλοποιήθηκε με Επιστημονικά Υπεύθυνο τον Καθηγητή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων Ανάστοσο Εφραίμη, και χρηματοδοτήθηκε βάσει της Προγραμματικής Συμφωνίας μεταξύ του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού και του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, μέσω του Τομεακού Προγράμματος Ανάπτυξης 2021-2025.

Συνοπτική Παρουσίαση της Ενότητας

Στην ενότητα αυτήν θα δούμε:

- Τη σχέση που έχει το PISA με το νέο Πρόγραμμα Σπουδών (2022) για την Νεοελληνική Γλώσσα, ως υπόβαθρο για την πρόταση διδακτικής αξιοποίησης του PISA.
- Προτάσεις για την ενίσχυση του αναγνωστικού εγγραμματισμού στη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος - Βασικές αρχές και παραδείγματα.
- Το εξεταστικό δοκίμιο ως διδακτικό σενάριο: διαδοχή και κλιμάκωση ερωτήσεων στα θέματα τύπου PISA, με σκοπό τη σταδιακή κατάκτηση (της κατανόησης) του κειμένου.

PISA και Πρόγραμμα Σπουδών 2022

Το να διδάξουμε στο πνεύμα του PISA σημαίνει στην πραγματικότητα να διδάξουμε στο πνεύμα του εγγραμματισμού. Δεν είναι το πρωτεύον η βελτίωση των ελληνικών επιδόσεων στο PISA, αλλά η ενσωμάτωση του εγγραμματισμού στη διδασκαλία: να διδάξουμε πιο λειτουργικά, όπως ορίζει, άλλωστε το νέο Πρόγραμμα Σπουδών του 2022.

Συγκεκριμένα, «κείμενο» δε σημαίνει πια ένα σώμα από λέξεις και προτάσεις απλώς: και στη σχολική ύλη υπάρχει η έννοια του πολυτροπικού κειμένου, αντίστοιχη εν πολλοίς με αυτό που στο PISA αποκαλείται “Μη συνεχές κείμενο”. Ακόμα περισσότερο, όμως, κείμενο σημαίνει εικόνες, πίνακες, γραφήματα, ιστότοπους ολόκληρους (όπου «ανάγνωση» πια θεωρείται η «πλοήγηση»), σύνθεση λεκτικών και οπτικών πληροφοριών και σχεδόν οποιοδήποτε οπτικό σήμα μπορεί να αποκρυπτογραφηθεί σε πληροφορία προς κατανόηση, ερμηνεία, επεξεργασία, αξιολόγηση, αξιοποίηση. Όλα αυτά, δυστυχώς, δεν έχουν ενσωματωθεί επαρκώς στη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος. Όμως, στην πραγματική ζωή οι μαθητές τέτοιου είδους κείμενα καλούνται να κατανοήσουν και να διαχειριστούν. Κείμενα, δηλαδή, που διαφοροποιούν ανάλογα αυτό που λέμε «κατανόηση κειμένου», δηλαδή διάκριση της πληροφορίας, ερμηνεία και συλλογιστική αξιοποίησή της, αξιολόγηση και σχολιασμό της (αξιοπιστία, καταλληλότητα, εγκυρότητα) αλλά και του ύφους κ.λπ.

Με τέτοιο τρόπο προσδιορίζεται η έννοια «κείμενο» και στο νέο Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα της Νεοελληνικής γλώσσας στο Λύκειο: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΙΣ Α΄, Β΄ ΚΑΙ Γ΄ ΤΑΞΕΙΣ ΛΥΚΕΙΟΥ, στην «Ταυτότητα Προγράμματος Σπουδών» αλλά και στην ενότητα «ΣΚΟΠΟΘΕΣΙΑ».

(<https://www2.iep.edu.gr/services/eduguide/iframes/education-guide-datefilters/view-file?fid=360aa30ed090d773d55d1779b00f0182e524acb23b7d1b2fc8fb405cac7b0ae1>)

Την έννοια του γραμματισμού συναντάμε και στον ΟΔΗΓΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ, ήδη από την εισαγωγή ως στοιχείο της σκοποθεσίας και των στόχων του μαθήματος (σελ 1-5), αλλά και στη συνέχεια, στο θεωρητικό πλαίσιο της διδασκαλίας. Κατ’ επέκταση το Πρόγραμμα Σπουδών προσδιορίζει ανάλογα την έννοια του κειμένου, με πάμπολλες αναφορές στην έννοια του πολυτροπικού κειμένου και των σημειωτικών του τρόπων (εικόνων, σχημάτων, διαγραμμάτων, γραμματοσειράς κλπ., ενδεικτικά βλ. σσ. 13-37, στις ενότητες που αφορούν «Περιεχόμενο της διδασκαλίας» και «Εξειδίκευση της ύλης»), αλλά και στην έννοια του ψηφιακού κειμένου/σώματος κειμένων (ισοτόπων π.χ., βλ. ενδεικτικά σσ. 5-6, 14, 43 και 48), το οποίο πρέπει οι μαθητές να μάθουν να προσλαμβάνουν αλλά και να παράγουν, σύμφωνα με το ΠΣ.

(<https://www2.iep.edu.gr/services/eduguide/iframes/education-guide-datefilters/view-file?fid=adb030291431664659a5a80f43988791830454c643dec384982ca8323f73a0d0>)

PISA και Πρόγραμμα Σπουδών 2022

Εγγραμματισμός στην κατανόηση κειμένου σημαίνει ακριβώς αυτό: διαχείριση όλων αυτών των κειμένων με τρόπους που οι συνθήκες της πραγματικής ζωής απαιτούν. Δηλαδή διαχείριση με δεξιότητες ανάλογες με τις νοητικές διαδικασίες που περιγράφονται στον Οδηγό εκπαιδευτικών για την Κατανόηση Κειμένου (<https://moocs.pisa4u.gr/mod/resource/view.php?id=66>), σε πραγματικές επικοινωνιακές περιστάσεις, και όχι στο περιβάλλον μιας άσκησης βασισμένης σε μεταγλώσσα που μόλις διδάχτηκε. Και ενώ τα Προγράμματα Σπουδών της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας ενσωματώνουν όλο και περισσότερο το πνεύμα του εγγραμματισμού, εμφατικά μάλιστα τα νέα Προγράμματα Σπουδών στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο (2022), στα υφιστάμενα σχολικά βιβλία δεν έχει ενσωματωθεί παρά ελάχιστα μέχρι στιγμής. Εύλογα, το πνεύμα αυτό είναι ακόμα πιο ισχύον στη σχολική πράξη, καθώς αυτή χρειάζεται πάντα χρόνο προκειμένου να ακολουθήσει την εξέλιξη των Προγραμμάτων Σπουδών και των σχολικών εγχειριδίων.

Ενδεικτικά, στο νέο Πρόγραμμα Σπουδών του Λυκείου 2022, ήδη από τη σελ. 1, στην ενότητα «Α. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ», αναφέρεται η «ανάπτυξη των κειμενικών γραμματισμών» ως «κύριο στοιχείο του περιεχομένου της γλωσσικής εκπαίδευσης» που επιδιώκεται. Και στη σελ. 2, στην ενότητα «Ταυτότητα Προγράμματος Σπουδών» αναφέρεται «η καλλιέργεια των πολλαπλών γραμματισμών ως παιδαγωγικός ορίζοντας της σκοποθεσίας» του νέου Προγράμματος Σπουδών. Στη δε ενότητα «Β. ΣΚΟΠΟΘΕΣΙΑ» και στους ειδικούς σκοπούς (σελ. 5 και 6) γίνεται διεξοδικότερη αναφορά στην έννοια του κοινωνικο-λειτουργικού γραμματισμού:

«Κοινωνικο-λειτουργικός Γραμματισμός

Οι μαθητές/-τριες επιδιώκεται να είναι σε θέση:

- Να αξιοποιούν τις γνώσεις τους για τον κόσμο και για διάφορα εξειδικευμένα θέματα για τη δημιουργία των κειμένων τους.*
- Να αξιοποιούν τις γλωσσικές ικανότητες και γνώσεις τους για να αναπτύξουν πιθανά ακαδημαϊκά και επαγγελματικά τους ενδιαφέροντα σε εξειδικευμένους τομείς.*
- Να χειρίζονται με άνεση, κριτική ικανότητα και αποτελεσματικότητα παραδοσιακά και σύγχρονα εργαλεία αναζήτησης πληροφοριών και δημιουργίας κειμένων.*
- Να χρησιμοποιούν με ευχέρεια ένα ευρύ φάσμα αναλογικών και ψηφιακών τεχνολογιών, για να διευρύνουν τις γλωσσικές τους ικανότητες και να ανταποκρίνονται στις επικοινωνιακές τους ανάγκες.*
- Να διαχειρίζονται το γλωσσικό υλικό και τον χρόνο τους, ώστε να εκφράζονται αποτελεσματικά στον προφορικό και γραπτό λόγο.»*

Άρα, το να ενισχύσουμε το πνεύμα του εγγραμματισμού στο ελληνικό σχολείο υπαγορεύεται σε μεγάλο βαθμό από τα νέα προγράμματα σπουδών.

Πώς θα ενισχύσουμε τον αναγνωστικό εγγραμματισμό στη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος; Βασικές αρχές και παραδείγματα.

Το γλωσσικό μάθημα είναι φύσει κειμενοκεντρικό: η διδασκαλία της γλώσσας βασίζεται στη χρήση κειμένων, πάνω στα οποία καλούνται οι μαθητές/τριες να αναπτύξουν δραστηριότητες βάσει ερωτήσεων. Άρα, βάσει ενός καλά επιλεγμένου συνόλου ερωτήσεων, ο/η διδάσκων/ουσα μπορεί να καθοδηγήσει βήμα-βήμα την κατάκτηση του κειμένου, την κατανόησή του σε υψηλότερο επίπεδο, από αυτό ό,τι μια (προσεκτική, έστω) ανάγνωσή του. Με αυτό το σκεπτικό, ένα θέμα τύπου PISA μπορεί να αποτελέσει κάτι σαν διδακτικό σενάριο, όπως θα φανεί στο τέλος αυτής της ενότητας. Για την υλοποίηση μιας τέτοιας στρατηγικής, είναι απαραίτητη η υιοθέτηση μιας σειράς αρχών στην κατασκευή των ζητούμενων δραστηριοτήτων (ερωτήσεων) πάνω στο κείμενο

Πώς θα ενισχύσουμε τον αναγνωστικό εγγραμματισμό στη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος; Βασικές αρχές και παραδείγματα.

Πρέπει να υπάρχει περικείμενο σε κάθε δραστηριότητα, μια ρεαλιστική/πειστική επικοινωνιακή συνθήκη, που να οδηγεί τη σκέψη των μαθητών/τριών σε συγκεκριμένα επικοινωνιακά αποτελέσματα, και όχι να υπαγορεύονται αυτά από μια μεταγλώσσα, που ο μαθητής χειρίζεται σε «συνθήκες εργαστηρίου». Στο PISA είναι βασικές αρχές: το “σενάριο”, μέσα στο οποίο τοποθετείται κάθε ερώτηση, ως αποτέλεσμα πραγματικών συνθηκών, οπότε και η απόλυτη απουσία μεταγλωσσικών όρων,

Παράδειγμα

Το παράδειγμα προέρχεται από την πρόσφατα αναμορφωμένη Τράπεζα Θεμάτων Διαβαθμισμένης δυσκολίας της Α' Λυκείου. Αφορά τον μετασχηματισμό (πλαισίωση) ενός ερωτήματος στο πλαίσιο του εγγραμματισμού, σύμφωνα με τις παραπάνω αρχές:

Γιατί είναι εύκολο να μάθω ξένες γλώσσες;

Άρθρο της Φύλλιδος Γαβριηλίδου που δημοσιεύτηκε στην ηλεκτρονική εφημερίδα Huffpost στις 2/3/2019 (διασκευή).

Γνωρίζετε ότι κάθε επιπλέον ξένη γλώσσα που μιλάμε έχει τη δυνατότητα να αυξήσει το εισόδημά μας κατά τουλάχιστον 2% σε ετήσια βάση; Αυτό το επιχείρημα από μόνο του είναι ικανό να μας πείσει να προσπαθήσουμε να μάθουμε ξένες γλώσσες, έστω κι αν μια ζωή πιστεύαμε πως είναι δύσκολο ή πως δεν μπορούμε να τα καταφέρουμε.

[...] Ο άνθρωπος μαθαίνει ξένες γλώσσες όπως και τη μητρική του γλώσσα. Η κλασική εκπαίδευση, όμως, πηγαίνει ενάντια σε αυτό. Προσπαθούμε να μάθουμε γλωσσικές γνώσεις μέσα από ατελείωτες λίστες λεξιλογίου, αμέτρητες ασκήσεις γραμματικής και κάνουμε ελάχιστη πρακτική εξάσκηση πάνω στον επικοινωνιακό χαρακτήρα της γλώσσας. Η γλώσσα, όμως, είναι σαν ζωντανός οργανισμός και οφείλουμε να μάθουμε να τον αντιμετωπίζουμε ως τέτοιο. Το να μαθαίνουμε κανόνες ή απλά λέξεις ασύνδετες μεταξύ τους δεν μπορεί να φέρει αποτελέσματα, γιατί πολύ απλά το μυαλό δε μπορεί να βγάλει νόημα από όλα αυτά. Τουλάχιστον, όχι εύκολα. Αντιθέτως, κάποιος οδηγείται στο να κατακτήσει μια γλώσσα, όταν έχει την ευκαιρία να συνδέσει το παλιό με το καινούργιο, να συλλέξει και να αναγνωρίσει μοτίβα, να εξασκηθεί και να κάνει λάθη, πολλά λάθη, να μάθει από αυτά και να πάει παρακάτω.

[...] Πώς όμως μαθαίνουμε γλώσσες; Κάθε φορά που το μυαλό εκτίθεται στη γλώσσα συγκεντρώνει υλικό, παραδείγματα και μοτίβα. Σιγά σιγά, και με την προϋπόθεση πως δουλεύουμε σωστά, αρχίζει να οργανώνει όλο αυτό το υλικό σε «κουτάκια». Αναγνωρίζει λεξιλογικές, συντακτικές και γραμματικές δομές και τις κατηγοριοποιεί. Έτσι αρχίζει να βγάζει νόημα από το αρχικό χάος. Άλλωστε, ο στόχος του εγκεφάλου είναι η προστασία και η επιβίωσή μας. Προσπαθεί να βγάλει νόημα από οτιδήποτε μπορεί να αντιλαμβάνεται ως ξένο ή ως απειλή, έτσι ώστε να επαναφέρει την τάξη και την ασφάλεια στη ζωή μας. Όταν πια έχει κατηγοριοποιήσει κάτι επαρκώς, το μυαλό είναι σε θέση να το συστηματοποιήσει – πράγμα που πρακτικά σημαίνει να κάνει χρήση αυτού. Από αυτήν τη χρήση, που μπορεί να μην είναι πάντα σωστή, συγκεντρώνει και πάλι όσα λάθη γίνονται και τα ξανακατηγοριοποιεί βρίσκοντας το σωστό. Αυτό σημαίνει συνειδητή εξάσκηση.

Με το να τα κάνετε όλα αυτά συνειδητά και να καλλιεργήσετε έτσι το γλωσσικό σας ένστικτο, μπορείτε μέσα σε λίγους μήνες να καλλιεργήσετε τις δεξιότητες ενός πολύγλωσσου και να αυξήσετε την αξία του βιογραφικού σας, καθώς και τις πιθανότητες να βρείτε εκείνη τη δουλειά που πάντα ονειρευόσασταν ή να κάνετε το μεταπτυχιακό των ονείρων σας.[...]

Πώς θα ενισχύσουμε τον αναγνωστικό εγγραμματισμό στη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος; Βασικές αρχές και παραδείγματα.

3^ο υποερώτημα (προηγούμενη εκδοχή)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 χρησιμοποιείται το ρήμα «μαθαίνω» με διάφορες σημασίες (λ.χ. διδάσκομαι, αποστηθίζω, συνηθίζω, αποκτώ, αφομοιώνω κ.ά.). Να αντικαταστήσεις τους τύπους του ρήματος που είναι υπογραμμισμένοι [μαθαίνει, να μάθουμε (το 1^ο), να μάθουμε (το 2^ο), να μαθαίνουμε, να μάθει] με ισοδύναμο νοηματικά ρήμα ή ρηματικό σύνολο στον κατάλληλο τύπο.

3^ο υποερώτημα (προσαρμοσμένο στον εγγραμματισμό)

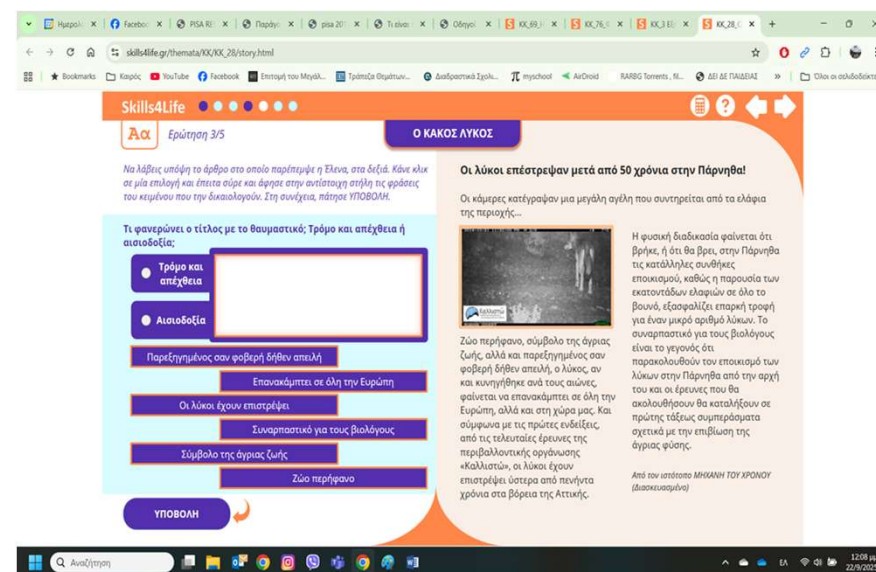
Η συντάκτρια του κειμένου είναι σύμβουλος αυτοβελτίωσης και προσωπικής ενδυνάμωσης, πράγμα που σημαίνει ότι μέσα από το κείμενό της αποσκοπεί στο να προβάλει τις υπηρεσίες που προσφέρει. Να περιγράψεις με συντομία το πώς εξυπηρετούν αυτόν το σκοπό το α' και β' πληθυντικό πρόσωπο στα ρήματα που χρησιμοποιεί.

(Απάντηση ενδεικτική: Με το α' πληθυντικό πρόσωπο η συντάκτρια επιχειρεί να «πλησιάσει» τους αναγνώστες της, να δημιουργήσει μια οικειότητα μέσα από ένα «εμείς» που δημιουργεί, υποδηλώνοντας ότι όσα αναλύει αφορούν όλους. Εξισώνει έτσι τον εαυτό της με τον αναγνώστη και αποφεύγει τον διδακτισμό. Στο τέλος, όμως, με το β' πληθυντικό πρόσωπο σπεύδει να υπενθυμίσει την ιδιότητά της ως «ειδικού», σαν να απευθύνεται σε ακροατήριο, στο οποίο έχει να πει κάτι ως επαγγελματίας και ειδικός. Έτσι προβάλλει τον εαυτό της και τις υπηρεσίες της και με τους δύο τρόπους.)

Πριν από την προσαρμογή του (πλαισίωση με περικείμενο), το ερώτημα είχε ως ζητούμενο τον μετασχηματισμό μιας γλωσσικής επιλογής, λεξιλογικής εν προκειμένω, χωρίς αυτός να συνδέεται με οποιαδήποτε σκοπιμότητα/πρόθεση του συντάκτη που να σχετίζεται με την όποια επικοινωνιακή συνθήκη. Η προσαρμογή έγκειται ακριβώς σε αυτό: τίθεται ως βάση η επικοινωνιακή συνθήκη, η ιδιότητα της συντάκτριας, που προσδιορίζει μια συγκεκριμένη σκοπιμότητα/πρόθεση. Οπότε η γλωσσική επιλογή (ρηματικό πρόσωπο) που ζητείται να εξηγηθεί θα πρέπει να ιδωθεί μέσα από αυτό το πρίσμα, όπως συμβαίνει στην πραγματική ζωή: το τι λέγεται και πώς λέγεται συναρτάται με το ποιος και για ποιον σκοπό το λέει. Το να εξηγήσουν, λοιπόν, οι μαθητές τη λειτουργία του ρηματικού προσώπου δεν πρέπει να εκκινεί (κυρίως) από τη γνώση «θεωρίας» για τη λειτουργία π.χ. των ρηματικών προσώπων στα κείμενα, αλλά από την κατανόηση της επικοινωνιακής συνθήκης: ποιος μιλάει, σε ποιον, για ποιον λόγο, με ποιον σκοπό και σε ποιες συνθήκες. Με βάση αυτά θα πρέπει να ενεργοποιηθεί η κατανόηση/αξιοποίηση/μετασχηματισμός της όποιας γλωσσικής επιλογής από την πλευρά των μαθητών. Η όποια θεωρία, επικοινωνιακή ή μεταγλωσσική, μόνο επικουρικά θα πρέπει να λειτουργεί, ώστε οι μαθητές να την αξιοποιούν δημιουργικά, όχι αναπαράγοντάς την, αλλά κατανοώντας το κείμενο, ακόμη και στις λεπτές λειτουργικότητες των εκφραστικών επιλογών που περιέχει, είτε είναι το λεξιλόγιο, είτε το ρηματικό πρόσωπο, είτε το ύφος είτε οτιδήποτε άλλο.

Πώς θα ενισχύσουμε τον αναγνωστικό εγγραμματισμό στη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος; Βασικές αρχές και παραδείγματα.

Σαφής διάκριση ανάμεσα στο περιεχόμενο και στη μορφή: Ενώ η σχολική ύλη και πράξη έχουν ενσωματωμένη τη διάκριση αυτήν, (σε κάποιον βαθμό και από παλαιότερα) και παρότι μάλιστα τα τελευταία χρόνια η πρακτική σε κάθε είδους εξετάσεις περιέχει τέτοιου τύπου ασκησιολογία, η διάκριση και, κυρίως, ο συσχετισμός μορφολογικών στοιχείων (επιλογών του συντάκτη) και περιεχομένου (προθέσεων/υποδηλώσεων του) είναι κάτι που δεν κατορθώνεται ικανοποιητικά, γίνεται εν τέλει τυποποιημένα, με βάση έτοιμες θεωρίες-κλισέ κλπ. Τελικά, είναι φανερό ότι δεν σχηματίζονται καθαρά οι έννοιες αυτές στη σκέψη των μαθητών και, κυρίως, δεν αναπτύσσονται οι σχετικές δεξιότητες δημιουργικής αξιοποίησής τους. Οπότε πρέπει να συγκλίνουμε οι διδάσκοντες σε κάποιους όρους εν τέλει. Πρώτον, **να είναι καθαρές οι έννοιες:** για παράδειγμα, ακόμη και στη λέξη «ύφος» υπάρχει, αν όχι σύγχυση, πάντως τεράστιο εύρος ερμηνειών/σημασιολογήσεων, οπότε και ανάλογο χάος κριτηρίων. Αντιθέτως, οπότε είναι σαφείς οι έννοιες που χρησιμοποιούμε για την περιγραφή της μορφής του κειμένου (ύφος, γλωσσικές/εκφραστικές επιλογές, ρηματικά πρόσωπα κλπ.) και του περιεχομένου (σκοπός, πρόθεση, αποτελεσματικότητα κλπ.) αλλά και οι σχέσεις ανάμεσα σε αυτές τις έννοιες, οι μαθητές φαίνεται να κατανοούν πιο δημιουργικά και να αποδίδουν καλύτερα. Συνεπώς, δεύτερον: **ίσως είναι μια καλή ιδέα να προτιμώνται θέματα κλειστού τύπου** στη διδασκαλία και την αξιολόγηση που αφορά τη διάκριση αλλά και τη σχέση μορφής και περιεχομένου. Παράδειγμα, από την πλατφόρμα www.skills4life.gr:

(https://skills4life.gr/themata/KK/KK_28/story.html)

Το παράδειγμα προέρχεται από την πλατφόρμα skills4life.gr. Αντί μιας ερώτησης του τύπου «Ποιο είναι το ύφος του κειμένου;», οι μαθητές εδώ καλούνται να επιλέξουν ποια περιγραφή του ύφους είναι η ορθή και ποια αποσπάσματα του κειμένου το επιβεβαιώνουν.

Πώς θα ενισχύσουμε τον αναγνωστικό εγγραμματισμό στη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος; Βασικές αρχές και παραδείγματα.

Εμπλουτισμός της διδασκαλίας με μη τυπικά κείμενα, πρακτικά και δημιουργικά: κείμενα μη συνεχή, κείμενα με οπτική και λεκτική πληροφορία, πίνακες, γραφήματα, φόρμες προς συμπλήρωση, ιστοτόπους όπου η ανάγνωση είναι πλοήγηση κλπ.

The screenshot shows a digital learning interface for 'Skills4Life'. It features a top navigation bar with the 'Skills4Life' logo and a set of four tabs labeled 'Αφίσσα 1', 'Αφίσσα 2', 'Αφίσσα 3', and 'Αφίσσα 4'. The main content area displays a map of Greece with several red fire icons overlaid, indicating forest fire locations. Text on the map includes 'Καμένες εκτάσεις 2023' and 'Πόσες Προστατευόμενες Περιοχές επηρεάστηκαν από τις πυρκαγιές'. A sidebar on the left contains a question in Greek: 'Ποια στοιχεία της μορφής της αφίσσας τονίζουν την καταστροφική δύναμη των πυρκαγιών;' and a text input field for the user's answer. A 'ΥΠΟΒΟΛΗ' (Submit) button is located at the bottom of the sidebar.

(https://skills4life.gr/themata/KK/KK_47/story.html)

Το παράδειγμα προέρχεται από την πλατφόρμα skills4life.gr. Οι μαθητές καλούνται να κατανοήσουν και να ερμηνεύσουν κυρίως οπτική πληροφορία.

Πώς θα ενισχύσουμε τον αναγνωστικό εγγραμματισμό στη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος; Βασικές αρχές και παραδείγματα.

Εξάσκηση στην **πλοήγηση**, στη **διερεύνηση**, μέσα σε περιβάλλον δυναμικού κειμένου, όπως είναι οι ιστότοποι, έτσι ώστε να ασκηθούν οι μαθητές και στη συνεξέταση κειμένων, στην εφαρμογή κριτηρίων αξιολόγησης της πληροφορίας και προβληματισμού.

The image displays two side-by-side screenshots of the Skills4Life interface, which simulates a web browser environment. Both screenshots show a phishing email titled 'Πώς αναγνωρίζουμε το ηλεκτρονικό ψάρεμα;' (How do we recognize phishing?). The email is from 'bank29@publicmail.com' and contains a link to 'https://web.BankNorthside.com.au/signin/scrtpas/e-mail/verify.jsp'. In both screenshots, the link is circled in red. The interface includes a search bar, a navigation menu, and a list of questions on the left side of the screen.

(https://skills4life.gr/themata/KK/KK_6/story.html)

Το παράδειγμα προέρχεται από την πλατφόρμα skills4life.gr. Οι μαθητές καλούνται να πλοηγηθούν σε εικονικό ιστότοπο και να εξετάσουν συγκριτικά πληροφορίες από διαφορετικά σημεία του.

Πώς θα ενισχύσουμε τον αναγνωστικό εγγραμματισμό στη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος; Βασικές αρχές και παραδείγματα.

Εξάσκηση στην ερμηνεία, με τρόπο διακριτό την απλή πρόσληψη/απόδοση πληροφοριών: όχι μόνον τι λένε οι λέξεις ενός κειμένου, αλλά τι “λέγεται “πίσω από αυτές”, τι σκέψεις/προθέσεις/συναισθήματα διακρίνονται πίσω από τα λεγόμενα στο κείμενο, πίσω από πληροφορίες και εκφραστικές επιλογές. Δεν αρκεί η θεωρητική διάκριση της ερμηνείας από την αναδιήγηση. Πρέπει οι ερμηνευτικές ερωτήσεις να «υποχρεώνουν» τους μαθητές σε ερμηνευτική προσέγγιση (όπως ένα «γιατί;») και να αποκλείουν την αναδιήγηση του κειμένου, πάνω σε ένα γεγονός που περιέχεται στο κείμενο. Οι μαθητές δεν οδηγούνται σε ερμηνευτική σκέψη με ερωτήσεις του τύπου «Να ερμηνεύσετε...» ή «Τι θέλει να πει εδώ ο συγγραφέας;», αλλά με ερωτήσεις που τροχοδρομούν την ερμηνεία, χωρίς να την προδίδουν. Στο παράδειγμα εδώ, λοιπόν, το «γιατί;» πάνω στο συμβάν του κειμένου (κλαίει), προσανατολίζει τη σκέψη των μαθητών προς την ερμηνεία, καθώς στο κείμενο δεν υπάρχει ρητή αναφορά στους λόγους για τους οποίους κλαίει, ενώ υπάρχει πλήθος πληροφοριών, πίσω από τις οποίες διαφαίνεται ο λόγος.

Skills4Life

Αα

Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΤΟΥ

Ερώτηση 3/4

Να λάβεις υπόψη το κείμενο στα δεξιά. Κάνε κλικ σε μία επιλογή, για να απαντήσεις στην ερώτηση. Στη συνέχεια πάταξε ΥΠΟΒΟΛΗ.

Γιατί ο ήρωας στο τέλος του διηγήματος κλαίει;

- ☐ Α. Νιώθει θλίψη που έμεινε μόνος του στον δρόμο.
- ☐ Β. Νιώθει θλίψη για ένα περιστατικό από τα σχολικά του χρόνια.
- ☐ Γ. Νιώθει θλίψη που ο πατέρας του θα ζήσει στο γηροκομείο.
- ☐ Δ. Νιώθει θλίψη που θα ζήσει στο γηροκομείο.

ΥΠΟΒΟΛΗ

Πλησίαζαν. Το μεγάλο κτήριο διαγραφόταν επιβλητικό μπροστά τους. Τον ένωσε να διατάξει. Έψαξε το χέρι του. «Μα τι φοβάσαι; Δεν είσαι μικρό παιδί», τον κοίταζε αυστηρά, με αμέσως το μετάνιωσα. «Έλα, τα είπαμε αυτά», πρόσθεσε πιο μαλακά. «Η πρώτη μέρα είναι πάντα δύσκολη. Θα δεις. Θα κάνεις νέους φίλους, θα περνάτε υπέροχα!». Είχαν φτάσει ήδη στη σιδερένια καγκελόπορτα της αυλής. Κι εκεί, λίγο πριν το πέρας στο καινούργιο, ένας κόμπος ανεβοκατέβαινε στον λαιμό και των δυο, ο ίδιος κόμπος που δένεται με όλες τις μεγάλες στιγμές των ανθρώπων. Ένας κόμπος γκριζός, που δεν ξέρει κανείς αν θα μετασχηματιστεί σε υγρό ξέλασμα, αν θα τον ψοφήσει μακριά η ρουτίνα της καθημερινότητας ή αν θα μείνει εκεί, σε μια γωνιά, να στοιχειώνει θαμπές κι άτονες τις μέρες που έρχονται. Θα κάνει νέους φίλους ο πατέρας, θα περνάει υπέροχα, έλεγε τώρα στον εαυτό του, καθώς απομακρυνόταν. Και για να ξεχαστεί, βάλθηκε να απαριθμή τους ευφημισμούς* που είχαν μάθει στο σχολείο. Ειρηνικός ωκεανός, γλυκάδι, Ευμενίδες... Κι εκεί, στη μέση του δρόμου, τον έπιασαν τα κλάματα. Δεν θυμόταν αν ήταν κυριολεξία ή ευφημισμός* ο οίκος ευηρίας.

*ευφημισμός: σχήμα λόγου, στο οποίο αντικαθίσταται μια πολύ αρνητικά φορτισμένη λέξη ή φράση με μια άλλη, που έχει εντελώς αντίθετη σημασία, π.χ. «Ειρηνικός Ωκεανός» αντί «τρικυμώδης», «γλυκάδι» αντί «ξίδι».

Πηγή: <https://frear.gr/?p=28232>

(https://skills4life.gr/themata/KK/KK_58/story.html)

Το παράδειγμα (Εικόνα 17) προέρχεται από την πλατφόρμα skills4life.gr. Οι μαθητές καλούνται να ερμηνεύσουν σκέψεις και συναισθήματα πίσω/κάτω από τις πληροφορίες που δίνει το κείμενο.

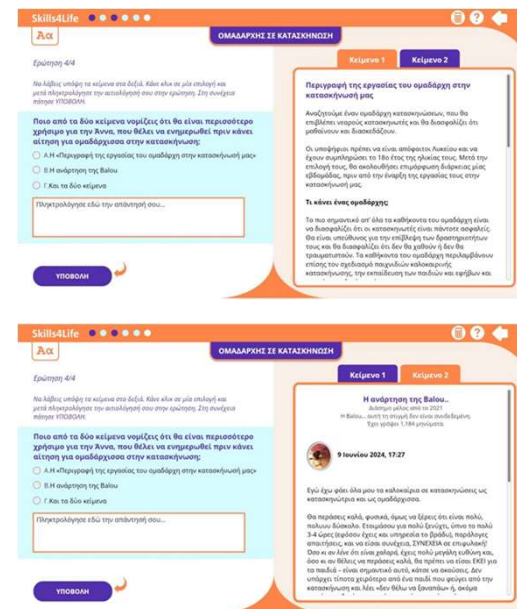
Πώς θα ενισχύσουμε τον αναγνωστικό εγγραμματισμό στη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος; Βασικές αρχές και παραδείγματα.

Εξάσκηση στον προβληματισμό και την αξιολόγηση επί της πληροφορίας: να διατυπώνουν οι μαθητές/τριες κρίσεις αιτιολογημένες (ιδίως για την αξιοπιστία μιας πηγής ή την ουδετερότητά της), βάσει και στοιχειωδών εξωκειμενικών γνώσεων. Εδώ θα πρέπει να δίνεται έμφαση στη διάκριση όλων των παραπάνω από τον απλό εντοπισμό πληροφοριών στα κείμενα και την αναδίγχηση, είτε αυτή αφορά τα κείμενα είτε την εκφώνηση. Ενδεικτικές προτάσεις προς την κατεύθυνση του να καλλιεργηθεί η δεξιότητα του «Προβληματισμού» είναι να:

- συσχετίζεται το νόημα του κειμένου με τις εμπειρίες των μαθητών (Πώς σχετίζεται αυτό που διάβασες με τη δική σου ζωή;)
- συνδέεται το νόημα του κειμένου με τα νοήματα άλλων κειμένων που έχουν συναντήσει πρόσφατα οι μαθητές (Ποια σχέση έχει το κείμενο με όσα μάθαμε στη Φυσική/στην Ιστορία;)
- Προβαίνουν οι μαθητές/τριες σε δημιουργικές επεκτάσεις του νοήματος (να φανταστούν συνέχειες, εναλλακτικά σενάρια, άλλες χρήσεις της πληροφορίας, κλπ.).

Προς δε την κατεύθυνση του να καλλιεργηθεί η δεξιότητα της «Αξιολόγησης» θα μπορούσαν να βοηθήσουν δραστηριότητες στις οποίες:

- Κριτικές ερωτήσεις του τύπου «Πόσο αξιόπιστη είναι η πηγή; Πώς μπορείς να τεκμηριώσεις την αξιοπιστία της;», «Συμφωνείς με τα επιχειρήματα; Γιατί/Γιατί όχι;», «Τι στοιχεία λείπουν;»,
- Δραστηριότητες συγκριτικής ανάγνωσης, π.χ. δύο κειμένων με διαφορετικές οπτικές για το ίδιο θέμα,
- Δραστηριότητες αναγνώρισης παραπλανητικών πληροφοριών (fake news).

(https://skills4life.gr/themata/KK/KK_78/story.html)

Το παράδειγμα προέρχεται από την πλατφόρμα skills4life.gr. Οι μαθητές καλούνται να αξιολογήσουν την αξιοπιστία και ουδετερότητα διαφορετικών πηγών.

Πώς θα ενισχύσουμε τον αναγνωστικό εγγραμματισμό στη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος; Βασικές αρχές και παραδείγματα.

Εξάσκηση στη διαχείριση αντικρουόμενων απόψεων: οι μαθητές/τριες θα πρέπει να μάθουν να εντοπίζουν και να κατανοούν τα σημεία διαφωνίας, να περιγράφουν τη διαφωνία/διαφορά/αντίθεση, να διακρίνουν γεγονότα από απόψεις και, τελικά, να τοποθετούνται προσωπικά επί της διαφωνίας.

Skills4Life ●●●●●

Α.Α. Ερώτηση 24

Μια ομάδα του δόκιμου στο δελτά. Κάθε ένα τα είχε επιλέξει, για να αποδείξει την ικανότητά του στο επόμενο μάθημα ΥΠΟΔΟΧΗ.

Ποιος από τους συντάκτες είναι των καμένων αντεγκρίσεων αμετάφραστο στο εστιαστή του Φιλίππου;

☐ Α. Δημήτρης

☐ Β. Ελβας

☐ Γ. Κωνσταντίνος

☐ Δ. Βασίλειος

Skills4Life ●●●●●

Α.Α. Ερώτηση 24

Μια ομάδα υπεύθυνη του δόκιμου στο δελτά. Κάθε ένα τα είχε επιλέξει και μετά Αποδοχόντες του ελέγχου τους. Στο επόμενο μάθημα ΥΠΟΔΟΧΗ.

Σύμφωνα με τις κύριες θέσεις που προβάλλουν οι 5 συντάκτες, Μά ποιον γράφει τον αποδοχόντων περυσινότατο:

Διακοσμήσεις με δικά σου λόγια την επιλογή του αποδοχόντων στην προετοιμασία του αποδοχόντων με τις κύριες θέσεις που προβάλλει ο συγγραφέας των γράμμάτων;

☐ Α. Δημήτρης

☐ Β. Ελβας

☐ Γ. Κωνσταντίνος

☐ Δ. Βασίλειος

Skills4Life ●●●●●

Α.Α. Ερώτηση 24

Μια ομάδα υπεύθυνη του δόκιμου στο δελτά. Κάθε ένα τα είχε επιλέξει, για να αποδείξει την ικανότητά του στο επόμενο μάθημα ΥΠΟΔΟΧΗ.

Μπορεί ο υπεύθυνος του καμένου αποδοχόντων την έγκριση του γράμματος, ή οποία σταθάζει στις ελπίδες και στις άδεις τους, ενώ άλλα αποδοχόντων οι προετοιμασία του γράμματος, το οποίο μπορούν να ελεγχθούν αποδοχόντων και είναι ελπίς ουσία ελεγχθεί.

Οι κύριες θέσεις που προβάλλουν οι συντάκτες είναι οι εξής:

ΑΙΩΝΙΟΣ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΓΕΝΕΤΩΝ
ΠΡΟΒΛΕΨΗ 1. Η επίσημη προετοιμασία του γράμματος του δόκιμου. (Κόστος) 2. Η επίσημη προετοιμασία του δόκιμου (Ελπίδα) για να διακοσμήσει (Ελπίδα) με τις γράμματα (Ελπίδα).	1. Η επίσημη προετοιμασία του δόκιμου (Ελπίδα) για να διακοσμήσει (Ελπίδα) με τις γράμματα (Ελπίδα). 2. Η επίσημη προετοιμασία του δόκιμου (Ελπίδα) για να διακοσμήσει (Ελπίδα) με τις γράμματα (Ελπίδα).

Α.Α. Ερώτηση 24

Μια ομάδα υπεύθυνη του δόκιμου στο δελτά. Κάθε ένα τα είχε επιλέξει, για να αποδείξει την ικανότητά του στο επόμενο μάθημα ΥΠΟΔΟΧΗ.

Μπορεί ο υπεύθυνος του καμένου αποδοχόντων την έγκριση του γράμματος, ή οποία σταθάζει στις ελπίδες και στις άδεις τους, ενώ άλλα αποδοχόντων οι προετοιμασία του γράμματος, το οποίο μπορούν να ελεγχθούν αποδοχόντων και είναι ελπίς ουσία ελεγχθεί.

Οι κύριες θέσεις που προβάλλουν οι συντάκτες είναι οι εξής:

ΑΙΩΝΙΟΣ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΓΕΝΕΤΩΝ
ΠΡΟΒΛΕΨΗ 1. Η επίσημη προετοιμασία του γράμματος του δόκιμου. (Κόστος) 2. Η επίσημη προετοιμασία του δόκιμου (Ελπίδα) για να διακοσμήσει (Ελπίδα) με τις γράμματα (Ελπίδα).	1. Η επίσημη προετοιμασία του δόκιμου (Ελπίδα) για να διακοσμήσει (Ελπίδα) με τις γράμματα (Ελπίδα). 2. Η επίσημη προετοιμασία του δόκιμου (Ελπίδα) για να διακοσμήσει (Ελπίδα) με τις γράμματα (Ελπίδα).

(https://skills4life.gr/themata/KK/KK_31/story.html)

Το παράδειγμα προέρχεται από την πλατφόρμα skills4life.gr. Οι μαθητές καλούνται να διαχειριστούν αντικρουόμενες απόψεις και να διακρίνουν γεγονότα από απόψεις.

Πώς θα ενισχύσουμε τον αναγνωστικό εγγραμματισμό στη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος; Βασικές αρχές και παραδείγματα.

Ο Γιάννης θα ‘πρεπε να διδάσκεται στα σχολεία

Επιλογή κειμένων με ενδιαφέρον περιεχόμενο: έχει μεγάλη σημασία, όπως αποδεικνύεται ερευνητικά αλλά και εμπειρικά, να επιλέγονται στη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας **κείμενα που να είναι κοντά στα ενδιαφέροντα των παιδιών**. Αυτό μπορεί επιπλέον να βοηθήσει και στη μείωση του χάσματος των επιδόσεων που παρατηρείται μεταξύ αγοριών και κοριτσιών, πχ η συμπερίληψη στη διδασκαλία κειμένων με θεματικές που έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα να προσελκύσουν το ενδιαφέρον των αγοριών (π.χ. πληροφοριακά/τεχνικά κείμενα, κείμενα για σπορ). Στόχος είναι η αύξηση της εμπλοκής των αγοριών στην ανάγνωση των σχετικών κειμένων (βλ. παράδειγμα δίπλα).

Στο PISA είναι φανερή αυτή η επιδίωξη, στην επιλογή των κειμένων που αξιοποιούνται στα θέματα. Ανάλογη προσπάθεια έχει γίνει και στη δημιουργία της πλατφόρμας <https://skills4life.gr/>.

Τα λόγια του σε συνεπαίρνουν, όσο και τα «καρφώματα» ή οι «τάπες» του. Η γοητεία του υπερβαίνει τα σπορ και αγγίζει τις πιο ευαίσθητες χορδές μας. Κάθε του φράση τον ψηλώνει ακόμη περισσότερο στην εκτίμησή μας. Ο Γιάννης Αντετοκούνμπο δεν είναι μόνο το βιονικό κορμί, ο υπεραθλητής. Είναι και μια προσωπικότητα-πρότυπο. Παράδειγμα προς μίμηση.

Πώς το καταφέρνει αυτό, ο Γιάννης Αντετοκούνμπο; Πώς γίνεται κάθε τηλεοπτική του εμφάνιση να σε καθηλώνει, να σε συγκινεί, να σε κάνει να τον θαυμάζεις όλο και πιο πολύ;

Δεν είχε την τύχη να μαθητεύσει σε καλά σχολεία, να σπουδάσει, να μορφωθεί. Η μάχη για την επιβίωση δεν του επέτρεψε αυτήν την... πολυτέλεια. Κι όμως, τα λόγια του σε συνεπαίρνουν. [...]

Υπάρχει μια υπέροχη αντίφαση στον Γιάννη. Αν και, πλέον, πρωταγωνιστεί στον κόσμο της αθλητικής βιομηχανίας θεάματος, εκείνος παραμένει πραγματικός. Αυθεντικός και ανυπόκριτος. Δεν «τυφλώθηκε» από τους προβολείς της δόξας, ούτε μεταλλάχθηκε σε κατασκευάσμα των διάφορων «ειδίκων» επικοινωνιολόγων. Είναι ένας αυτόφωτος σούπερ-σταρ, και το φως πηγάζει από μέσα του.

Το διαπιστώσαμε για πολλοστή φορά στη συνέντευξη που παραχώρησε σε γνωστή αθλητική εκπομπή, λίγο πριν επιστρέψει στο Μιλγουόκι για την προετοιμασία των Μπακς ενόψει της νέας σεζόν του NBA. Ο άνθρωπος Γιάννης «έλαμψε», πάλι, περισσότερο από τον υπεραθλητή. Η γοητεία του υπερβαίνει τα σπορ και αγγίζει τις πιο ευαίσθητες χορδές μας. Η απάντησή του στην ερώτηση «τι θα θυσίαζε για να έχει τον πατέρα του (που «έφυγε» τον Σεπτέμβριο του 2017) ξανά στο πλευρό του», ήταν η πιο συγκινητική στιγμή. «Τον πατέρα μου! Δεν υπάρχει σκέψη σε αυτό. Τον πατέρα μου! Πάρτε τα όλα, δεν με νοιάζει... Να γυρίσω πίσω στα Σεπόλια και να πουλάω cd, δεν με νοιάζει, καν», αποκρίθηκε, κάνοντας -σίγουρα- πολλούς πατεράδες να βουρκώσουν. Κάθε του φράση τον ψηλώνει ακόμη περισσότερο στην εκτίμησή μας. [...]

Ζήτησε να μην τον αποκαλούν «Πρωταθλητή» και «MVP». Αρνήθηκε το ότι είναι ο καλύτερος παίκτης στον κόσμο. Επειδή είναι η επιτομή της σεμνότητας. Ο παρείσακτος των Σεπολίων και ο παγκόσμιος Γιάννης είναι το ίδιο πρόσωπο. [...]

Ο Γιάννης δεν είναι μόνο το βιονικό του κορμί, που έγινε αντικείμενο επιστημονικής μελέτης. Δεν είναι μόνο οι άθλοι του, που η ιστορία του μπάσκετ εξακολουθεί να γράφει με χρυσά γράμματα. Είναι, πάνω απ' όλα, μια προσωπικότητα-παράδειγμα προς μίμηση. Πρότυπο. Ο Γιάννης θα ‘πρεπε να διδάσκεται στα σχολεία.

Πώς θα ενισχύσουμε τον αναγνωστικό εγγραμματισμό στη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος; Βασικές αρχές και παραδείγματα.

Ανάπτυξη του οπτικού γραμματισμού: πρέπει οι μαθητές/τριες να εξοικειωθούν περισσότερο με διάφορες μορφές τεχνικών αναπαραστάσεων (ειδικά γραφήματα/γραφικές παραστάσεις και πίνακες δεδομένων) ώστε να είναι σε θέση:

- α) να τις «διαβάζουν», αποκωδικοποιώντας τις πληροφορίες που αυτές περιλαμβάνουν, και
- β) να «μετατρέπουν» τις σχετικές πληροφορίες από μια μορφή αναπαράστασης σε μια άλλη.

Η διαδικασία αυτή μπορεί να αξιοποιήσει τεχνικές όπως:

- **Συσχετισμός των απεικονίσεων με πραγματικά δεδομένα** που ενδιαφέρουν τους μαθητές (π.χ. αθλητικά στατιστικά, κοινωνικά δίκτυα, περιβαλλοντικά δεδομένα).
- Η **σταδιακή καθοδήγηση (scaffolding)**: υλοποίηση «βημάτων ανάγνωσης»: τίτλος της τεχνικής αναπαράστασης → άξονες/μεταβλητές → μονάδες μέτρησης → εύρος τιμών → βασικά ευρήματα. Χρήση απλών απεικονίσεων στην αρχή και μετά μετάβαση σε πιο σύνθετες.
- **δημιουργία απεικονίσεων από τους ίδιους τους μαθητές**: παραγωγή δικών τους γραφημάτων με βάση δεδομένα που συλλέγουν (π.χ. μικρές έρευνες στην τάξη).
- Η **κριτική ανάγνωση τεχνικών απεικονίσεων**: εξοικείωση με παραπλανητικές απεικονίσεις (π.χ. κομμένοι άξονες, μη αναλογικές κλίμακες), συζήτηση για την αξιοπιστία και το πλαίσιο των δεδομένων.

(https://skills4life.gr/themata/KK/KK_50/story.html)

Το παράδειγμα προέρχεται από την πλατφόρμα skills4life.gr. Οι μαθητές/τριες καλούνται να συσχετίσουν οπτική και λεκτική πληροφορία.

Στρατηγικές ανάγνωσης

Το πρόγραμμα PISA αναπροσαρμόζει τακτικά το περιεχόμενο του αναγνωστικού εγγραμματισμού, καθώς προκύπτουν κάθε τόσο νέες ανάγκες στην πρόσληψη και επεξεργασία της πληροφορίας. Έτσι, ενώ παλιότερα εγγραμματισμός σήμαινε να είναι σε θέση οι μαθητές να εντοπίζουν και να επεξεργάζονται “προεπιλεγμένες” πληροφορίες που προέρχονταν από μία πηγή, σήμερα, μέσω διαδικτύου, μηχανών αναζήτησης, τεχνητής νοημοσύνης κτλ, έχουν πρόσβαση σε πολλαπλές πηγές, , χωρίς κανείς να τους λέει τι είναι σωστό/αληθές ή λανθασμένο/ψευδές. Έτσι, η έννοια του γραμματισμού αλλάζει και, συνακόλουθα με αυτήν, θα πρέπει να προσαρμοστούν και οι στρατηγικές ανάγνωσης στις οποίες εκπαιδεύονται οι μαθητές.

Το ζητούμενο λοιπόν σήμερα είναι η **ενεργός ανάγνωση ενός κειμένου**. Η διαδικασία αυτή προϋποθέτει την ενεργοποίηση σύνθετων νοητικών λειτουργιών από την πλευρά του αναγνώστη στην αλληλεπίδρασή του με το κείμενο. Σύμφωνα με τους Davies & Greene, (1984) η ενεργητική ανάγνωση περιλαμβάνει οπτισδήποτε καθένα από τα παρακάτω τρία στοιχεία:

- **Σκοπό:** *Ο αναγνώστης έχει σαφή στη σκέψη του τον σκοπό της ανάγνωσης.*
- **Καθοδήγηση:** *Υπάρχει κάποιος ειδικός που καθοδηγεί την ανάγνωση του κειμένου, εν προκειμένω ο εκπαιδευτικός.*
- **Διάλογο:** *Η ενεργητική ανάγνωση είναι κοινωνική διαδικασία: ο αναγνώστης βρίσκεται σε διάλογο τόσο με το ίδιο το κείμενο (ή άλλα παραπλήσια κείμενα) όσο και με άλλους αναγνώστες, υποτιθέμενους ή πραγματικούς.*

Στρατηγικές ανάγνωσης

Εδώ παρατίθενται ορισμένες από τις πιο χρήσιμες στρατηγικές προκειμένου να καταστήσουμε τους μαθητές ενεργητικούς αναγνώστες, με τις απαιτούμενες δεξιότητες που σχετίζονται με το νέο Πρόγραμμα Σπουδών αλλά και την έρευνα PISA. Για αυτόν τον λόγο οι αντίστοιχες στρατηγικές παρουσιάζονται σε συνάρτηση με καθεμία από τις νοητικές διαδικασίες που αξιολογούνται σύμφωνα στο πλαίσιο της έρευνας PISA.

Στρατηγικές για την ανιχνευτική ανάγνωση και τον εντοπισμό πληροφορίας

Οι μαθητές διατρέχουν μικρότερα ή μεγαλύτερα κείμενα για να εντοπίσουν τις απαιτούμενες πληροφορίες. είτε γρηγορότερα, προσπερνώντας τμήματα άσχετα με το ερώτημα, είτε προσεκτικότερα, όταν φτάσουν σε ένα απόσπασμα που φαίνεται σχετικό. Για να το επιτύχουν απαιτείται εξάσκηση:

- στη **Σάρωση (scanning)**: “τρέξιμο του ματιού” στο κείμενο για τον εντοπισμό λέξεων-κλειδιών σχετικών με τη ζητούμενη πληροφορία, χωρίς απαραίτητη κατανόηση ολόκληρου του κειμένου·
- στην **αναζήτηση και στον εντοπισμό σχετικού κειμένου**: καθώς συχνά οι μαθητές καλούνται να εντοπίσουν την πληροφορία σε εκτενές κείμενο ή μέσα σε πολλαπλές πηγές (ιστοσελίδες/ιστότοποι/τοποθεσίες), οι μαθητές πρέπει να μάθουν να αξιοποιούν βασικά στοιχεία **κειμενικής οργάνωσης**, όπως τίτλους, υπότιτλους, λέξεις-κλειδιά, πληροφορίες για την πηγή (π.χ. συγγραφέας, μέσο και ημερομηνία δημοσίευσης) υπερσυνδέσμους (σε ψηφιακά κείμενα), αλλά και πίνακες, γραφήματα, λέξεις που εμφανίζονται με έντονους ή πλάγιους χαρακτήρες, για να επιλέγουν αποτελεσματικότερα το **πλέον σχετικό** κείμενο ή ενότητα.

Στρατηγικές ανάγνωσης

Στρατηγικές για την κατανόηση κειμένου

- Η άσκηση στη **σύνοψη** και στην **παράφραση** κειμένων: έτσι ευνοείται η ακριβής απόδοση προτάσεων ή αποσπασμάτων που περιέχουν τις ζητούμενες πληροφορίες, αλλά και η **εκμετάλλευση των συμφραζομένων** για την ερμηνεία άγνωστων λέξεων.
- Για την κατανόηση κι εξαγωγή συμπερασμάτων από ένα ή περισσότερα κείμενα βοηθούν: δραστηριότητες που αφορούν την **αναγνώριση των δομικών μερών** ενός κειμένου, των **επιχειρημάτων/συλλογισμών**, των **αλληλοσυγκρουόμενων απόψεων**, την **εξαγωγή συμπερασμάτων** (και όχι την απλή αναπαραγωγή τους)· η εμβάθυνση σε όσα λέγονται ρητά αλλά και ο **εντοπισμός των υπόρρητων**· η σύνδεση (τοπική, χρονική, αιτιώδης) διαφόρων αποσπασμάτων ή κειμένων και η σύνθεση διαφορετικών σημείων.

Στρατηγικές ανάγνωσης

Στρατηγικές για τον προβληματισμό και την αξιολόγηση

Πρόκειται για τις πιο σύνθετες αλλά και δημιουργικές νοητικές διαδικασίες, που χαρακτηρίζουν και τις υψηλότερες κλίμακες αναγνωστικού εγγραμματισμού της έρευνας PISA.

Στρατηγικές που οδηγούν στην κατάκτησή τους είναι:

- ο **κριτικός έλεγχος της αξιοπιστίας του κειμένου** (ιδιότητα/κίνητρα του συντάκτη, σκοπός συγγραφής του κειμένου, μέσο δημοσίευσης) και της εγκυρότητας των πληροφοριών του,
- η **άσκηση στη διάκριση μεταξύ γεγονότος και γνώμης** τόσο στο προς κατανόηση κείμενο όσο και στην απάντηση του μαθητή,
- η **σύγκριση δεδομένων από διαφορετικές πηγές**, ο εντοπισμός διαφορών ή αντιφάσεων,
- η **παρατήρηση των υφολογικών ή μορφολογικών επιλογών του συντάκτη** του κειμένου σε συνάρτηση με τον στόχο του.

Στρατηγικές ανάγνωσης

Σε όλες τις παραπάνω διαδικασίες, είναι απαραίτητες στους μαθητές μεταγνωστικές στρατηγικές, τις οποίες και πρέπει να εξασκήσουν. Έτσι, οι μαθητές έχουν στόχους πριν από την ανάγνωση, ανάλογα με το ζητούμενο της ερώτησης, αυτο-ελέγχονται ως προς την κατανόησή τους, καθώς διαβάζουν, φροντίζουν να την επαληθεύουν συχνά, προσαρμόζουν την ταχύτητα της ανάγνωσης κατά την κρίση τους. Και βέβαια, μεγάλης σημασίας αποδεικνύονται οι στρατηγικές αυτές και για την μάθηση σε ψηφιακό περιβάλλον, στην πλοήγηση και στη “μη γραμμική” ανάγνωση, που “οδηγείται” μέσω συνδέσμων. Ουσιαστικά, οι μεταγνωστικές στρατηγικές είναι αυτές που μετατρέπουν τους μαθητές από παθητικούς δέκτες ενός κειμένου σε **ενεργούς αναγνώστες**.

Γενικότερα, οι πιο αποτελεσματικές στρατηγικές είναι αυτές της μη γραμμικής ανάγνωσης, που δεν εστιάζουν στην απλή ανάκληση κι αναπαραγωγή πληροφοριών ή στη στείρα χρήση μιας μεταγλώσσας, αλλά στοχεύουν στην καλλιέργεια μιας ενεργού και, κατά συνέπεια, κριτικής στάσης απέναντι στα κείμενα.

Το εξεταστικό δοκίμιο ως διδακτικό σενάριο: διαδοχή και κλιμάκωση ερωτήσεων στα θέματα τύπου PISA

Στα θέματα της πλατφόρμας <https://skills4life.gr/> έχει επιχειρηθεί η ενσωμάτωση των παραπάνω αρχών, πράγμα που είναι φανερό στην επιλογή των κειμένων-πηγών και στην ύπαρξη σεναρίων (ρεαλιστικών επικοινωνιακών πλαισίων), κυρίως όμως είναι φανερό στη διαδοχή των ερωτήσεων σε κάθε θέμα: το ζητούμενο κάθε ερώτησης και η απαιτούμενη δραστηριότητα εκ μέρους των μαθητών είναι ενταγμένα σε μια διαβάθμιση από το πιο απλό στο πιο σύνθετο και από το πιο οικείο προς το λιγότερο οικείο για τους μαθητές:

- ως προς το πλήθος και τις κατηγορίες κειμένων: από το ένα κείμενο στη συνεξέταση κειμένων (πολλαπλές πηγές), από το συνεχές στο ασυνεχές και στο μικτό, από το στατικό στο δυναμικό (πλοήγηση)
- ως προς τη νοητική διαδικασία: από τον απλό εντοπισμό πληροφοριών στην ερμηνεία, έπειτα στην αξιολόγηση ποιότητας και αξιοπιστίας, στον προβληματισμό επί της μορφής (ύφους/εκφραστικών επιλογών) και, τέλος, στον εντοπισμό και διαχείριση αντικρουόμενων δηλώσεων*
- ως προς τον βαθμό δυσκολίας: από το πιο εύκολο στο πιο δύσκολο.

Έτσι μπορούν οι μαθητές να κατακτήσουν σταδιακά το νόημα του κειμένου και να φτάσουν στα υψηλότερα επίπεδα αναγνωστικής ικανότητας. Γι' αυτό και τα θέματα της πλατφόρμας skills4life στην Κατανόηση Κειμένου δεν είναι ακριβώς εξεταστικά δοκίμια, αλλά τείνουν προς τη μορφή του διδακτικού σεναρίου, τουλάχιστον αυτά με τον μεγαλύτερο αριθμό ερωτήσεων (7). Ακόμη όμως και τα θέματα που περιέχουν μικρότερο αριθμό ερωτήσεων, είναι δυνατό, μέσω της πλατφόρμας <https://simulation.pisa4u.gr/> να συγχωνευτούν σε σενάρια διδασκαλίας μαζί με άλλα που θα επιλέξει ο χρήστης-εκπαιδευτικός από την πλατφόρμα skills4life. Χρησιμοποιώντας, δηλαδή, την πλατφόρμα simulation, κάθε εκπαιδευτικός μπορεί να δημιουργήσει τα δικά του «διδακτικά πακέτα», επιλέγοντας θέματα και ερωτήσεις από την Τράπεζα_skills4life. Έχει μεγάλη σημασία κάθε σενάριο διδασκαλίας να οδηγεί σταδιακά και κλιμακωτά τους μαθητές στα υψηλότερα επίπεδα κατανόησης, άρα και αναγνωστικής ικανότητας.

Ας δούμε, λοιπόν, ένα παράδειγμα μιας περισσότερο συνολικής και συνεκτικής υλοποίησής των παραπάνω, σε ένα θέμα-σενάριο διδασκαλίας που οι ερωτήσεις του έχουν αυτόν τον χαρακτήρα της σταδιακής και κλιμακωτής καθοδήγησης των μαθητών στην κατάκτηση του νοήματος του κειμένου. Έχει ήδη παρουσιαστεί σε προηγούμενη υπο-ενότητα το τι είναι ένα θέμα PISA, το περιεχόμενό του, η δομή του, το είδος των ερωτήσεων κτλ. Εδώ θα εστιάσουμε στη διαδοχή και τη σχέση των ερωτήσεων μεταξύ τους, έτσι ώστε το ίδιο το θέμα να οδηγεί στην κλιμακωτή κατανόηση κειμένου, υλοποιώντας ένα σκεπτικό σεναρίου διδασκαλίας. Πώς μπορούμε, δηλαδή, να δώσουμε σε ένα εξεταστικό δοκίμιο τη μορφή ενός σεναρίου διδασκαλίας.

Πρόκειται για το θέμα «ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟ SMARTPHONE» (https://skills4life.gr/themata/KK/KK_3/story.html) από την πλατφόρμα skills4life. Ακολουθεί μία σύντομη παρουσίαση των ερωτήσεών του και του σκεπτικού που υλοποιούν, καθεμία ξεχωριστά αλλά και στο σύνολό τους.

Το εξεταστικό δοκίμιο ως διδακτικό σενάριο: διαδοχή και κλιμάκωση ερωτήσεων στα θέματα τύπου PISA - παράδειγμα

(https://skills4life.gr/themata/KK/KK_3/story.html)

Στην πρώτη οθόνη του θέματος «ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟ SMARTPHONE» οι μαθητές βλέπουν, όπως σε όλα τα θέματα της Κατανόησης Κειμένου, ένα σενάριο-επικοινωνιακή περίσταση. Μέσα σε αυτό το περιεχόμενο, οι ερωτήσεις-δραστηριότητες που ακολουθούν **προσομοιώνουν μια πραγματικότητα** που είναι κοντά στην εμπειρία των παιδιών.

Το εξεταστικό δοκίμιο ως διδακτικό σενάριο: διαδοχή και κλιμάκωση ερωτήσεων στα θέματα τύπου PISA - παράδειγμα

Skills4Life Ερώτηση 1/7 ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟ SMARTPHONE

Να λάβεις υπόψη σου το κείμενο στα δεξιά. Κάνε κλικ σε μία επιλογή, για να απαντήσεις στην ερώτηση. Στη συνέχεια, πάτησε ΥΠΟΒΟΛΗ.

Με βάση το κείμενο, ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστή;

- ☐ Α. Η προβληματική χρήση των κινητών τηλεφώνων από τους εφήβους είναι κάτι που δεν τεκμηριώνεται επιστημονικά.
- ☐ Β. Μόνο οι γονείς ανησυχούν για τη χρήση των κινητών τηλεφώνων από τους εφήβους.
- ☐ Γ. Η προβληματική χρήση των κινητών τηλεφώνων από τους εφήβους συνδέεται και με προβλήματα στην υγεία τους.
- ☐ Δ. Δεν έχει καμία σημασία το πόσες ώρες περνάει ένας έφηβος στα κοινωνικά δίκτυα.

ΥΠΟΒΟΛΗ

Έφηβοι: Η «προβληματική» χρήση των κινητών τηλεφώνων τους

Τι δείχνουν οι νέες μελέτες.

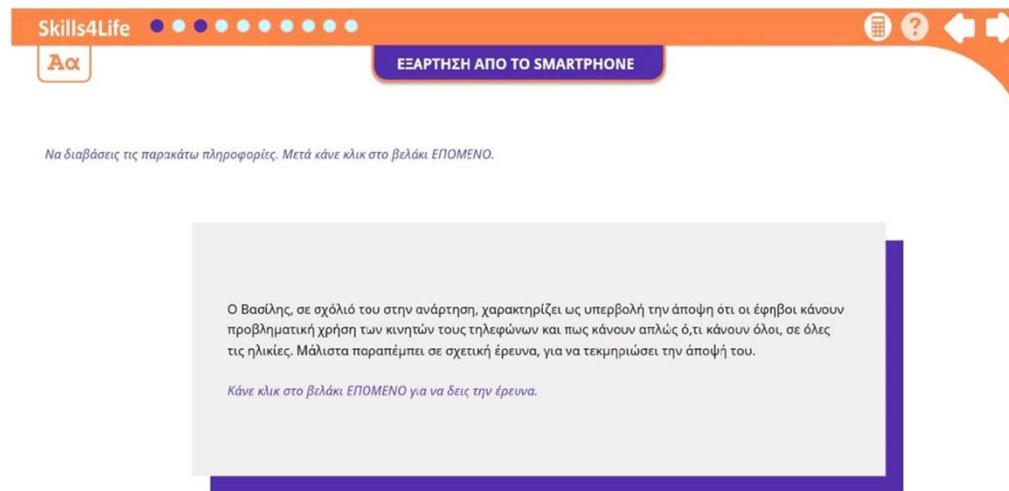
Η πλειονότητα των οικογενειών όπου υπάρχουν παιδιά εφηβικής ηλικίας αντιμετωπίζουν μικρότερα ή μεγαλύτερα προβλήματα με τη χρήση των κινητών τηλεφώνων. Οι καβγάδες τόσο για τον χρόνο που περνούν οι έφηβοι με τα κινητά τους τηλέφωνα όσο και με το τι κάνουν και τι βλέπουν σε αυτά είναι συνεχείς.

Πλήθος μελετών προσπαθούν να δώσουν απαντήσεις στο φαινόμενο της αποκαλούμενης «προβληματικής» χρήσης των κινητών τηλεφώνων από τους εφήβους και δύο νέες μελέτες, που και τις δύο πραγματοποιήσαν επιστήμονες του τμήματος Ψυχιατρικής, Ψυχολογίας και Νευροεπιστήμης του King's College London, έρχονται να ενισχύσουν στον μεγαλύτερο βαθμό τις ανησυχίες που έχουν πολλοί γονείς για τις διαστάσεις αυτής της προβληματικής χρήσης των κινητών τηλεφώνων από τα παιδιά τους.

Ως συμπτώματα της προβληματικής χρήσης των εφήβων με τα κινητά τους τηλέφωνα οι δύο μελέτες αναφέρουν την

Αμέσως μετά, ακολουθεί η **πρώτη ερώτηση**, που προκύπτει βάσει του σεναρίου. Απλή, ως πρώτη ερώτηση, αφορά **εντοπισμό πληροφοριών** στο κείμενο. Εδώ, όμως, οι μαθητές δεν καλούνται να διαβάσουν «γενικά και αόριστα», δηλαδή παθητικά, αλλά με σαφείς κατευθύνσεις για επαλήθευση/διάψευση των προσφερόμενων από την ερώτηση επιλογών, ύστερα από προσεκτική εξέταση σχεδόν όλων των πληροφοριών του κειμένου. Έτσι με **ενεργό ανάγνωση** οδηγούνται στην **πρόσληψη συνολικά των πληροφοριών** του κειμένου.

Το εξεταστικό δοκίμιο ως διδακτικό σενάριο: διαδοχή και κλιμάκωση ερωτήσεων στα θέματα τύπου PISA - παράδειγμα

Η επόμενη οθόνη περιέχει **συμπλήρωση-εξέλιξη του σεναρίου** (κατά το οποίο εμφανίζεται μια **διαφωνία** του Βασίλη απέναντι στον Δημήτρη), πράγμα που επίσης συμβαίνει συχνά στα θέματα της Κατανόησης Κειμένου στο skills4life αλλά και στο PISA. Βάσει αυτής της εξέλιξης οι μαθητές θα έρθουν αντιμέτωποι με δεύτερο κείμενο-πηγή, που θα πρέπει να συνεξετάσουν.

Το εξεταστικό δοκίμιο ως διδακτικό σενάριο: διαδοχή και κλιμάκωση ερωτήσεων στα θέματα τύπου PISA - παράδειγμα

Skills4Life Ερώτηση 2/7 ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟ SMARTPHONE

Να λάβεις υπόψη σου την έρευνα, κάνοντας κλικ στην καρτέλα στα δεξιά. Κάνε κλικ στην επιλογή «Σωστό» για όσες προτάσεις επιβεβαιώνονται από την έρευνα και στην επιλογή «Λάθος» για όσες δεν επιβεβαιώνονται. Στη συνέχεια, πάτησε ΥΠΟΒΟΛΗ.

Σύμφωνα με την έρευνα, οι παρακάτω προτάσεις είναι σωστές ή λανθασμένες:

ΠΡΟΤΑΣΗ	ΣΩΣΤΟ	ΛΑΘΟΣ
Α. Μόνο οι έφηβοι χαζεύουν άσκοπα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.	☐	☐
Β. Μετά την ηλικία των 40 ετών περιορίζεται σημαντικά η άσκοπη περιήγηση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.	☐	☐
Γ. Οι γυναίκες χαζεύουν στα κοινωνικά δίκτυα σημαντικά περισσότερο από τους άνδρες.	☐	☐
Δ. Οι άνδρες στις ηλικίες 55-64 χαζεύουν στα κοινωνικά δίκτυα περισσότερο από τις αντίστοιχες γυναίκες.	☐	☐

ΥΠΟΒΟΛΗ

Άρθρο Έρευνα

Πάνω από 3 στους 5 (63%) δηλώνουν ότι πολλές φορές χαζεύουν άσκοπα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Ηλικία	Γυναίκες	Άνδρες
15-24	69%	56%
25-34	63%	51%
35-44	57%	47%
45-54	51%	41%
55-64	45%	35%

σε μεγαλύτερο βαθμό
οι γυναίκες οι άνδρες 25-34

Η **δεύτερη ερώτηση**, λοιπόν, φέρνει τους μαθητές αντιμέτωπους με **δύο κείμενα** πια, που πρέπει να **συνεξετάσουν**. Το δεύτερο, μάλιστα, είναι **μη συνεχές** και περιέχει και **πληροφορία οπτική** (τα σύμβολα που αφορούν τα φύλα) αλλά και **αριθμητική**. Ωστόσο, η νοητική διαδικασία παραμένει βασική: πρόκειται για εντοπισμό πληροφοριών και πάλι, με ένα βήμα ακόμη, τη **σύγκριση** αλλά και **σύνθεση** (στο Α και το Δ) κάποιων από τις πληροφορίες. Έτσι, οι μαθητές οδηγούνται σε πιο σύνθετη διαδικασία, αλλά σταδιακά: από την εξέταση ενός κειμένου στη συνεξέταση κειμένων, στη σύγκριση/σύνθεση πληροφοριών, από το συνεχές στο μη συνεχές κλπ., **αλλά με νοητική διαδικασία βασική ακόμη**, στις πρώτες ερωτήσεις: εντοπισμός και σύνθεση πληροφοριών. Διότι πρώτος στόχος είναι η πρόσληψη των πληροφοριών του κειμένου/των κειμένων, όσο γίνεται πληρέστερα και ακριβέστερα.

Το εξεταστικό δοκίμιο ως διδακτικό σενάριο: διαδοχή και κλιμάκωση ερωτήσεων στα θέματα τύπου PISA - παράδειγμα

Skills4Life Ερώτηση 3/7 **ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟ SMARTPHONE**

Να λάβεις υπόψη και τις δύο πηγές στα δεξιά, κάνοντας κλικ σε καθεμία από τις καρτέλες. Κάνε κλικ σε όσες από τις παρακάτω επιλογές θεωρείς αποδεκτές. Στη συνέχεια, πάτησε ΥΠΟΒΟΛΗ.

Ποια από τα παρακάτω συμπεράσματα θεωρείς σωστά;

- ☐ Α. Δεν χρειάζεται να ανησυχούμε, εφόσον όλοι κάνουν κατάχρηση, χαζεύοντας άσκοπα.
- ☐ Β. Η έρευνα που προσκομίζει ο Βασίλης διαψεύδει το άρθρο.
- ☐ Γ. Η μία πηγή δεν αναιρεί την αξιοπιστία της άλλης.
- ☐ Δ. Μπορεί η κατάχρηση του κινητού να έχει επιπτώσεις και σε άλλες ηλικίες πέρα από την εφηβική, οι δύο πηγές δεν το αποκλείουν.

ΥΠΟΒΟΛΗ

Άρθρο **Έρευνα**

Πάνω από 3 στους 5 (63%) δηλώνουν ότι πολλές φορές χαζεύουν άσκοπα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Ηλικία	Ποσοστό
13-17	56%
18-24	69%
25-34	63%
35-44	57%

σε μεγαλύτερο βαθμό
→ γυναίκες < 25-34

Στην **τρίτη ερώτηση** οι νοητικές διαδικασίες που οι μαθητές καλούνται να ενεργοποιήσουν είναι **αναβαθμισμένες**. Στα ίδια **δύο κείμενα** (συνεξέταση), βέβαια, αλλά τώρα ζητείται από τους μαθητές να **ελέγξουν την ορθότητα συμπερασμάτων** και να διαχειριστούν **αντικρουόμενες απόψεις**, όπως υπαγορεύει η εξέλιξη του σεναρίου.

Το εξεταστικό δοκίμιο ως διδακτικό σενάριο: διαδοχή και κλιμάκωση ερωτήσεων στα θέματα τύπου PISA - παράδειγμα

Skills4Life

Ερώτηση 4/7

ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟ SMARTPHONE

Να λάβεις υπόψη και τις δύο πηγές στα δεξιά, κάνοντας κλικ σε καθεμιά από τις καρτέλες και στη συνέχεια να χρησιμοποιήσεις τη λειτουργία «σύρε και άφησε», για να απαντήσεις στην ερώτηση. Στη συνέχεια, πάτησε ΥΠΟΒΟΛΗ.

Σε ποια ηλικιακή κατηγορία και σε ποιο φύλο αντιστοιχεί καθένα από τα παρακάτω χαρακτηριστικά; Σύρε και άφησε κάθε χαρακτηριστικό στη σωστή θέση μέσα στον πίνακα, ως προς την ηλικία και το φύλο.

	Αρσενικό φύλο	Θηλυκό φύλο	Και τα δύο φύλα
Έφηβοι			
Μεγάλες ηλικίες			
Όλες οι ηλικίες			

Υπάρχουν τριπλάσιες πιθανότητες κατάθλιψης για όσους κάνουν κακή χρήση του κινητού.

56% χαζεύουν άσκοπα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

69% χαζεύουν άσκοπα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Πάνω από 3 στους 5 χαζεύουν άσκοπα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

57% χαζεύουν άσκοπα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

ΥΠΟΒΟΛΗ

Άρθρο

Έρευνα

Πάνω από 3 στους 5 (63%) δηλώνουν ότι πολλές φορές χαζεύουν άσκοπα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

4. Σχολιασμός άρθρου
→ Υποθέσεις: 25-34

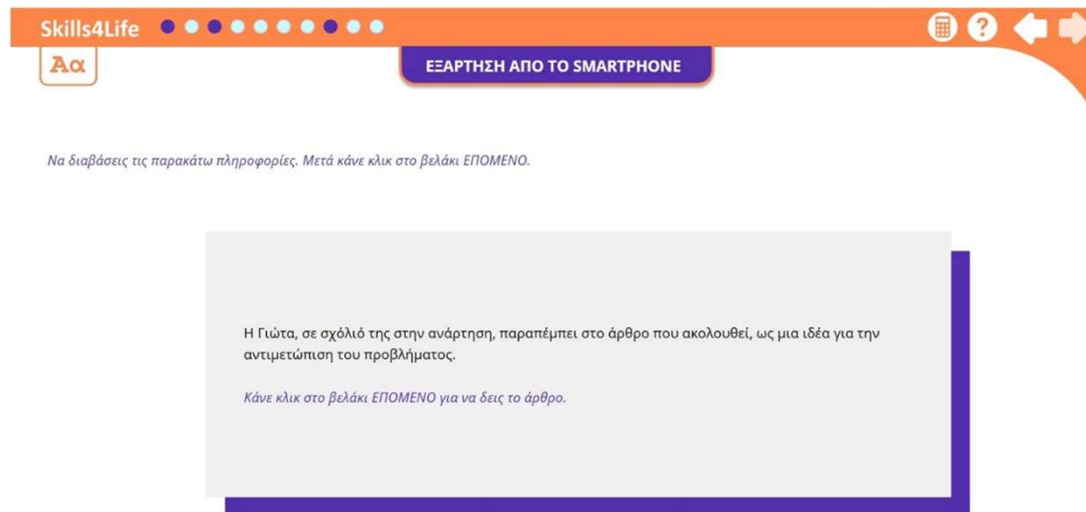
Στην **τέταρτη ερώτηση**, ενώ η νοητική διαδικασία είναι και πάλι βασική (εντοπισμός πληροφοριών), η ζητούμενη δραστηριότητα από τους μαθητές είναι σχετικά πιο **σύνθετη**: καλούνται **να δημιουργήσουν**, ουσιαστικά, κάτι σαν **διάγραμμα** με πληροφορίες από τα δύο κείμενα, **οπτικοποιώντας** τώρα οι ίδιοι την πληροφορία.

Το εξεταστικό δοκίμιο ως διδακτικό σενάριο: διαδοχή και κλιμάκωση ερωτήσεων στα θέματα τύπου PISA - παράδειγμα

The screenshot displays the Skills4Life PISA assessment interface. At the top, there's a header with 'Skills4Life' and a progress indicator. Below the header, a question is presented in a light blue box. The question asks for the source of advice on mobile phone usage for parents. Four options are provided: A. O Σμυλός Ιατρών Αθηνών, B. To Medinews.gr, Γ. Η εφημερίδα "Πρωινή" (Proini), and Δ. To site "erasmosathens". A 'ΥΠΟΒΟΛΗ' (Submit) button is at the bottom. To the right, a search results window is open, showing a list of search results related to the question. The results include links to various websites and documents, such as 'Εξέταση και έθους στα κινητά. Πως να επιλεγούν...', 'Οδηγός για την...', 'Ποιος και γιατί...', '1 Ιουλ 2021 - Ποιος και γιατί...', '11 Φεβ 2022 - Ο οδηγός...', and 'Τι συμβαίνει όταν...'. The interface is designed to simulate a real-world search and selection process.

Η **πέμπτη ερώτηση** εισάγει τους μαθητές σε ελαφρώς διαφορετικές νοητικές διαδικασίες: **απόδοση της πληροφορίας με τη συγκεκριμένη σημασία που έχει στο κείμενο και αναζήτηση και επιλογή σχετικού κειμένου**. Καλούνται να εντοπίσουν το καταλληλότερο από τα αποτελέσματα μιας αναζήτησης στο διαδίκτυο, με κριτήρια κάποιες πληροφορίες από το πρώτο κείμενο, που όμως τις περιέχει η εκφώνηση της ερώτησης. Έχουμε και πάλι συνεξέταση κειμένων, όπου μάλιστα το δεύτερο (αποτελέσματα αναζήτησης) είναι ασυνεχές κείμενο, έχουμε **σύγκριση** πληροφοριών και **αξιολόγησή** τους (σχετικότητα, καταλληλότητα), οπότε η **αναβάθμιση** της νοητικής διαδικασίας γίνεται και πάλι **σταδιακά**.

Το εξεταστικό δοκίμιο ως διδακτικό σενάριο: διαδοχή και κλιμάκωση ερωτήσεων στα θέματα τύπου PISA - παράδειγμα

Στην επόμενη οθόνη το **σενάριο εξελίσσεται**, με την προσθήκη και άλλου συνομιλητή, της Γιώτας, που συνεισφέρει ένα ακόμα κείμενο στη συζήτηση.

Το εξεταστικό δοκίμιο ως διδακτικό σενάριο: διαδοχή και κλιμάκωση ερωτήσεων στα θέματα τύπου PISA - παράδειγμα

The screenshot displays the Skills4Life PISA assessment interface. At the top, there's a header with 'Skills4Life' and a progress bar. Below it, a navigation bar shows 'ΕΡΩΤΗΣΗ 6/7' and a button 'ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟ SMARTPHONE'. The main content area is divided into two columns. The left column contains a question: 'Ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστή με βάση το άρθρο αυτό;'. It lists four options (A, B, C, D) regarding smartphone usage and addiction. The right column contains an article titled 'Είναι τα «χαζά» κινητά το αντίδοτο στην εξάρτησή μας από την ψηφιακή τεχνολογία;'. The article discusses the relationship between smartphone use and addiction, mentioning terms like FOMO, doomscrolling, and burnout. At the bottom of the left column, there is a 'ΥΠΟΒΟΛΗ' button.

Στην **έκτη ερώτηση**, οι μαθητές βρίσκονται αντιμέτωποι με **ένα ακόμη κείμενο-πηγή**. Ήδη έχει διαμορφωθεί έτσι ένα **περιβάλλον** που **προσομοιώνει** τα **ψηφιακά περιβάλλοντα** με τις πολλαπλές πηγές (καρτέλες εδώ), όπου κινούνται οι μαθητές. Ωστόσο, πριν ζητηθεί από τους μαθητές να συνεξετάσουν το νέο κείμενο με προηγούμενα, τους τίθεται μια **ερώτηση «γνωριμίας»** και με αυτό το κείμενο, ερώτηση δηλαδή **εντοπισμού πληροφοριών**, που θα τους οδηγήσει σε διερευνητική/ενεργή ανάγνωση του κειμένου, συνολικά και πάλι, ώστε να προσλάβουν επαρκώς το σύνολο των πληροφοριών του.

Το εξεταστικό δοκίμιο ως διδακτικό σενάριο: διαδοχή και κλιμάκωση ερωτήσεων στα θέματα τύπου PISA - παραδειγμα

The screenshot shows the Skills4Life PISA assessment interface. At the top, it says 'Skills4Life' and 'Ερώτηση 7/7'. Below this, there is a header 'ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟ SMARTPHONE'. The main text of the question is in Greek, asking about the relationship between smartphone use and social media. There are two radio buttons for 'Α. Ναι' and 'Β. Όχι'. Below the radio buttons is a text box for the answer. At the bottom, there is a 'ΥΠΟΒΟΛΗ' button.

ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟ SMARTPHONE

Να λάβεις υπόψη όλες τις πηγές στα δεξιά. Κάνε κλικ σε μία επιλογή, και μετά αιτιολόγησε την απάντησή σου. Στη συνέχεια, πάτησε ΥΠΟΒΟΛΗ.

Οδηγούν οι τρεις πηγές στο συμπέρασμα ότι τα smartphones είναι η λύση στο πρόβλημα της εξάρτησης από τα κινητά τηλέφωνα και τα κοινωνικά δίκτυα;

Κάνε κλικ στο «Ναι» ή το «Όχι» και δικαιολόγησε την απάντησή σου αξιοποιώντας και τις τρεις πηγές.

☐ Α. Ναι

☐ Β. Όχι

Πληκτρολόγησε εδώ την απάντησή σου...

ΥΠΟΒΟΛΗ

Είναι τα «χαζά» κινητά το αντίδοτο στην εξάρτησή μας από την ψηφιακή τεχνολογία;

FOMO, Doomscrolling, ψηφιακό burnout: ακρωνύμια και σφίγσμοι μπήκαν στην καθημερινότητα και των Ελλήνων – ειδικά των νεότερων ηλικιών – που περνάνε πολλές περισσότερες ώρες κολλημένοι στις οθόνες των smartphones, από όσες θα ήθελαν να παραδεχθούν. Για κάποιους τα smartphones (χαζά κινητά) είναι το αντίδοτο στο άσκοπο χάσιμο χρόνου. Μπορεί στις σχετικές δημοσκοπήσεις οι κάτοικοι της Ελλάδας να απαντάνε ότι περνάνε κατά μέσο όρο δύο ώρες την ημέρα συνδεδεμένοι στο διαδίκτυο μέσω κινητού, και περίπου τρεις ώρες οι ηλικίες 16 - 24 ετών, όμως αυτή είναι η μισή αλήθεια. Όπως προκύπτει από έρευνα της Focus Data οι ώρες που σερφάρουν χωρίς να το συνειδητοποιούν μπορεί να είναι ως και διπλάσιες. Σχεδόν οι 2 στους 3 (63 %) παραδέχονται ότι «χαζεύουν άσκοπα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης», ποσοστό που ανεβαίνει στο 69 % για τις γυναίκες και στο 66 % για τις ηλικίες 25 - 34.

Σύμφωνα με τη Datistica, οι Έλληνες περνάνε κατά μέσο όρο online στο κινητό τους πάνω από τρεις ώρες την ημέρα.

Στην **έβδομη** και τελευταία **ερώτηση**, εύλογα, **κορυφώνεται** η κλιμάκωση: οι μαθητές καλούνται να καταλήξουν σε ένα **γενικό συμπέρασμα**, το οποίο πρέπει και **να υποστηρίξουν**, με σύντομο δικό τους κείμενο, σε ερώτηση ανοιχτού τύπου. Για να το κάνουν, θα πρέπει **να συνεξετάσουν τρία κείμενα** (το ένα ασυνεχές), **να επιλέξουν** τις πληροφορίες που μπορούν να χρησιμοποιήσουν στην απάντηση που θα αναπτύξουν ως υποστήριξη του συμπεράσματος, **να τις συγκρίνουν** (δεδομένα εξάρτησης στα δύο κείμενα, προτεινόμενη λύση και πληροφορίες για την αξιολόγησή της στο τελευταίο κείμενο), **να προβληματιστούν** και **να αξιολογήσουν** αυτές τις πληροφορίες και να καταλήξουν έτσι σε ένα επαρκώς τεκμηριωμένο συμπέρασμα (αναλυτικότερα μπορεί κανείς να δει την αποδεκτή απάντηση που εμφανίζεται στο θέμα «ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟ SMARTPHONE» στην πλατφόρμα skills4life, μετά την καταχώριση απάντησης).

Ευχαριστώ!

Τομεακό
Πρόγραμμα
Ανάπτυξης
2021 - 2025

Το έργο υλοποιήθηκε με Επιστημονικά Υποβλήσα τον Καθήκνη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων Εμβέλωση και χρηματοδοτήθηκε βάσει της Προγραμματικής Συμφωνίας μεταξύ του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και Αθλητισμού και του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, μέσω του Τομεακού Προγράμματος Ανάπτυξης 2021-2025.